

อากาศเปลี่ยนแปลง ไก่ป่วย ไข่ลด ไข่แพง

ศาสตราจารย์ อ.สพ.ดร.จิโรจ ศศิปรีชญานันท์
หน่วยปฏิบัติการวิจัยสุขภาพสัตว์ปีก คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
jiroj.s@chula.ac.th

นับตั้งแต่ปลายปีที่ผ่านมา สภาพอากาศมีความแปรปรวนหลายครั้ง ซึ่งบางครั้งอุณหภูมิลดต่ำลงอย่างมาก ส่งผลเสียต่อสุขภาพของไก่ รวมถึงความเสียหายโดยตรง ได้แก่ อัตราการตายที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในลูกไก่ที่ต้องการอุณหภูมิที่อบอุ่น ขณะที่อากาศหนาวจัด และอากาศแปรปรวน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของไก่ไข่ด้วยเช่นกัน โดยทำให้สภาพร่างกายอ่อนแอ ซึ่งแน่นอนว่าความต้านทานโรคนั้นก็พลอยลดลงไปด้วย จึงเกิดปัญหาโรคต่างๆ ตามมา และก่อความสูญเสียอย่างต่อเนื่อง ทั้งจำนวนไก่ที่ป่วยและตาย และผลผลิตไข่ที่ลดลง ประกอบกับราคาอาหารสัตว์ที่สูงขึ้น แน่นอนว่าราคาไข่ควรจะแพงขึ้น เนื่องจากจำนวนไข่ที่ผลิตได้ลดลง จากภาวะสุขภาพของไก่ และจากต้นทุนการผลิตโดยรวมที่สูงขึ้น ซึ่งประชาชนทั่วไปและผู้บริหารระดับประเทศน่าจะทำความเข้าใจได้ไม่ยาก

ปัญหาราคาไข่แพง ไม่ใช่สิ่งที่จะคงอยู่แบบถาวรอย่างแน่นอน เนื่องจากได้มีการนำเข้าแม่พันธุ์ไก่ไข่เป็นจำนวนมากกว่าเดิม เราจะมีจำนวนไก่ไข่เพิ่มมากขึ้น และจะมีผลผลิตไข่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อถึงเวลานั้นซึ่งไม่นานเกินรอ เราจะมีจำนวนไข่มากขึ้นกว่าความต้องการบริโภค ราคาไข่ก็จะตกต่ำ แม้ว่าต้นทุนการผลิตจะสูงก็ตาม ซึ่งผู้เลี้ยงก็คงจะต้องเตรียมตัวพร้อมที่จะรับมือกับภาวะเหตุการณ์ดังกล่าว

ในภาวะที่มีภัยคุกคามด้านโรคระบาด การเลี้ยงไก่ให้มีสุขภาพดีมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการดูแลอุณหภูมิในช่วงที่มีอากาศแปรปรวน การระบายอากาศในโรงเรือนตามสถานะของอุณหภูมิ และการดูแลสภาพพื้นหรือวัสดุรองพื้นไม่ให้เปียก การดูแลโภชนะในสูตรอาหารสัตว์ เพื่อเสริมสุขภาพของไก่ รวมถึงการที่จะต้องคัดเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ดี และระมัดระวังเรื่องสารพิษจากเชื้อรา ซึ่งมีผลเสียต่อสุขภาพของไก่ มีผลให้ไก่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง ไก่จึงป่วยเป็นโรคต่างๆ ได้ง่าย และแม้ไก่จะได้รับวัคซีนแล้วก็ตาม วัคซีนก็จะกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ไม่ดีพอ

ในส่วนของการให้วัคซีนป้องกันโรค โดยเฉพาะโรคนิวคาสเซิล ซึ่งเป็นโรคสำคัญลำดับหนึ่งของไก่ทุกชนิด คงต้องเน้นเป็นพิเศษว่า การให้วัคซีน หมายถึง ไก่ได้รับวัคซีนครบตามที่ไก่ต้องการ และไก่ตอบสนองต่อวัคซีนที่ได้รับดีพอ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ตั้งแต่ขั้นตอนของการให้วัคซีน และมีการเจาะเลือดไก่เพื่อตรวจระดับแอนติบอดี ทำให้รู้ว่าไก่อมีภูมิคุ้มกันสูงพอที่จะป้องกันโรคได้หรือไม่

การให้วัคซีนนิวคาสเซิลชนิดเชื้อเป็น มีวิธีการให้หลายวิธี ได้แก่ การให้ด้วยการหยอดตาหรือหยอดจมูก ซึ่งเป็นวิธีที่ให้ผลในการป้องกันโรคได้ดีที่สุด แต่อาจไม่สะดวกในกรณีที่มีไก่จำนวนมาก จึงมักให้โดยการพ่นเป็นละออง (สเปรย์) และการให้ด้วยการละลายน้ำให้ไก่กิน ซึ่งทั้ง 2 วิธีหลังเป็นวิธีที่ปฏิบัติกับการเลี้ยงไก่จำนวนมาก เนื่องจากไม่มีแรงงานมากพอที่จะจับไก่มาหยอดตาหรือหยอดจมูกได้ แต่ 2 วิธีดังกล่าวให้ผลในด้านการกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ไม่ด้อยกว่าตารางที่ 1 ซึ่งมีการให้วัคซีนนิวคาสเซิลชนิดเชื้อเป็นด้วยวิธีต่างกัน กล่าวคือ หยอดตาพ่นเป็นละออง (สเปรย์) และหยอดปาก (แทนวิธีการละลายน้ำ) เปรียบเทียบกับไก่ที่ไม่ได้รับวัคซีน ภายหลังจากไก่ได้รับวัคซีนนาน 2 สัปดาห์ โดยไก่ทุกตัวได้รับเชื้อไวรัสชนิดรุนแรง

ตารางที่ 1 : ความต้านทานต่อโรคนิวคาสเซิล
ภายหลังไก่ได้รับวัคซีนด้วยวิธีต่างๆ

วิธีให้วัคซีน	อัตราการตาย		ความต้านทานโรค (ร้อยละ)
	จำนวน	ร้อยละ	
หยอดตา	6/24	25	75
พ่นเป็นละออง	21/24	87.5	12.5
หยอดปาก	23/24	95.8	4.2
ไม่ได้รับวัคซีน	24/24	100	0

เปรียบเทียบกับไก่ที่ไม่ได้รับวัคซีน ภายหลังจากไก่ได้รับวัคซีนนาน 2 สัปดาห์ ไก่ทุกตัวได้รับเชื้อไวรัสชนิดรุนแรง พบว่า ไก่ที่ได้รับวัคซีนด้วยการหยอดตามีอัตราการตายร้อยละ 25 หรือมีความต้านทานโรคร้อยละ 75 ไก่ที่ได้รับวัคซีนด้วยวิธีการพ่นเป็นละออง (สเปรย์) มีอัตราการตายร้อยละ 87.5 หรือมีความต้านทานโรคร้อยละ 12.5 ขณะที่ไก่ที่ได้รับวัคซีนด้วยวิธีหยอดปาก มีอัตราการตายร้อยละ 95.8 หรือมีความต้านทานโรคร้อยละ 4.2 เปรียบเทียบกับไก่ที่ไม่ได้รับวัคซีนมีอัตราการตายร้อยละ 100 หรือมีความต้านทานโรคเป็น 0

วัคซีนไม่ได้ให้ผลลัพธ์ในการป้องกันโรคได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ในกรณีของไก่ไข่ที่มีภูมิคุ้มกันดีพอสมควร ถ้าไก่ได้รับเชื้อโรคชนิดรุนแรง ไก่อาจไม่แสดงอาการป่วย แต่มีผลผลิตไข่ลดลง และเปลือกไข่มีคุณภาพต่ำลง

ภายหลังไก่ได้รับวัคซีน ไก่ยังไม่สามารถป้องกันโรคได้ทันที เช่น ทดลองให้วัคซีนนิวคาสเซิล (ลาโซตา) ด้วยการหยอดจมูกเมื่อไก่อายุ 10 วัน พอไก่อายุได้ 14 วัน (4 วันหลังให้วัคซีน) ทำการให้เชื้อไวรัสนิวคาสเซิลชนิดรุนแรง พบว่ามีไก่อรอดชีวิตเพียงร้อยละ 33 ดังนั้น การที่ไก่ของท่านป่วยด้วยโรคนิวคาสเซิลแล้วท่านจึงให้วัคซีน วัคซีนจะไม่สามารถช่วยชีวิตไก่ได้ เนื่องจากวัคซีนไม่ได้มีผลไปทำลายเชื้อโรคได้โดยตรง แต่วัคซีนมีบทบาทเข้าไปกระตุ้นภูมิคุ้มกัน และเมื่อไก่มีภูมิคุ้มกันดีพอแล้ว เมื่อได้รับเชื้อโรคจึงจะสามารถป้องกันโรคได้

การที่ไก่ของเราต้องการเวลาในการสร้างภูมิคุ้มกันก่อนที่จะป้องกันโรคได้ นั้นหมายถึงว่า ฟาร์มของเราจะต้องมีระบบการป้องกันโรคที่ดี ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในนิตยสารฟีนิกซ์ ฉบับที่ 2 (มีนาคม-พฤษภาคม 2554) อย่างไรก็ตามผู้เขียนจะขอก้าวเพิ่มเติมเพื่อนำให้ถึงความสำคัญ โดยเฉพาะการสื่อสาร การทำความเข้าใจ และการได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ ของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนเลี้ยงไก่ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เดินเข้า-ออกโรงเรือนไก่ทุกวันๆ ละหลายครั้ง ดังนั้น คนเลี้ยงไก่จึงเป็นบุคคลที่ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อไม่ให้เป็นผู้นำเชื้อโรคเข้าไปในโรงเรือนที่ตนเป็นผู้ดูแลอยู่ สิ่งที่ต้องระมัดระวังหรือควรปฏิบัติ ได้แก่

- ตลาดนัดหรือตลาดสด อาจเป็นแหล่งที่บุคลากรรับเชื้อโรค แล้วนำกลับมาที่ฟาร์มได้

- ดูแลความสะอาดบริเวณหน้าโรงเรือน นิดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้ออย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

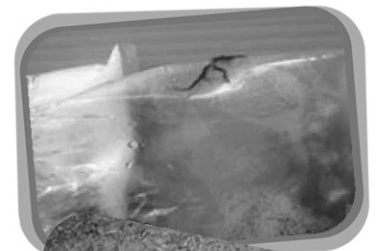
- แยกรองเท้าที่ใช้ภายในและภายนอกโรงเรือน
- ไม่นำอาหารเข้าไปกินบริเวณด้านหน้า รอบๆ โรงเรือน หรือภายในโรงเรือน

- เข้มงวดกับการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อหน้าโรงเรือน ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อให้ถูกสัดส่วน และเปลี่ยนน้ำยาทุกครั้งที่สกปรก การฆ่าเชื้อหน้าโรงเรือนควรเน้นทั้งการจุ่มเท้า รวมทั้งล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อทุกครั้งก่อนเข้าและเมื่อออกจากโรงเรือน

สำหรับฟาร์มไก่ไข่ มีหลายกรณีที่อาจเป็นการนำเชื้อโรคเข้าฟาร์มได้ เช่น คนที่รับซื้อไก่ตาย คนที่มาซื้อมูลไก่ รถและกล่องจับไก่ตอนปลดไก่ ถาดไข่ที่นำเข้าไปเก็บไข่ภายในโรงเรือน เป็นต้น ดังนั้น ในภาวะที่มีการแพร่ระบาดของโรค สิ่งที่เป็นปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวควรตรวจวันหรือปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อให้มาตรฐานการป้องกันโรคของฟาร์มดีขึ้น

สรุป การป้องกันโรคที่ดีของฟาร์ม การให้วัคซีน และไก่มีการตอบสนองต่อวัคซีนที่ได้รับ ไก่ได้รับอาหารที่มีคุณภาพโภชนาสูง ร่วมกับการดูแลให้ไก่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีผลให้ไก่มีสุขภาพดีและมีภูมิคุ้มกันโรคดี ภาวะการคุกคามจากโรคระบาดก็จะลดลง ประกอบกับจำนวนไก่ไข่ที่มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีจำนวนไข่เพิ่มขึ้น แล้วราคาไข่ก็จะถูกลง

ภาพที่ 1 : ภาพขโมก (สีดำ) ที่ติดมากับถุงอาหาร ซึ่งบุคลากรซื้อเข้ามาในฟาร์ม อาจมีเชื้อโรคติดมากับขโมกได้

ภาพที่ 2 : กระดาษที่อยู่กับแกลบ ไม่แน่ใจว่าบุคลากรของฟาร์มซื้อเข้ามาแล้วจึงกระดุกไว้บนแกลบ หรือติดมากับแกลบที่ซื้อเข้ามา แต่ไม่ว่าจะเป็นอะไร ย่อมมีโอกาสนำเชื้อโรคเข้าฟาร์มได้

ภาพที่ 3 : มูลนก รอบโรงเรือนไก่พบบ่อยมาก ต้องหมั่นล้างและฆ่าเชื้ออย่างสม่ำเสมอ เพราะมีโอกาสสูงมากที่จะเป็นต้นเหตุของโรคในฟาร์ม

